

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 grudnia 2012r skierowanym przeciwko A. M. (1) powód M. K. wniósł o:

- uznanie za bezskuteczną wobec powoda M. K. czynności prawnej w postaci umowy przeniesienia udziału wynoszącego 2/3 prawa użytkowania wieczystego działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,1159 ha położonej w Ł., Ł. przy ul. (...)/(...) oraz 2/3 udziału prawa własności budynku stanowiącego odrębną nieruchomość posadowionego na terenie tej działki, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi prowadzi KW nr (...) – w dniu 8 czerwca 2012r w formie aktu notarialnego przed notariuszem Z. K., Rep. A nr (...), pomiędzy A. M. (1) a jej mężem J. M. (1),
- stwierdzenie w wyroku, iż uznanie czynności prawnej za bezskuteczną ma służyć zaspokojeniu wierzytelności przysługujących powodowi względem J. M. (1) zasądzonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 września 2009r, w sprawie I ACa 427/09, dotyczącym należności głównej w kwocie 594.510,06 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2007r do dnia zapłaty, kwoty 36.943 zł tytułem kosztów procesu jak również kwoty 35.126 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego,
- zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, iż jest wierzycielem J. M. (1) - męża pozwanej, na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 września 2009r, w sprawie I ACa 427/09, zasądzonego należność główną w kwocie 594.510,06 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2007r do dnia zapłaty, kwotę 36.943 zł tytułem kosztów procesu oraz kwotę 35.126 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, który to wyrok opatrzony został w klauzulę wykonalności. W toku postępowania egzekucyjnego wierzyciel ustalił, iż dłużnik w dniu 8 czerwca 2012r zawarł ze swoją żoną umowę przeniesienia udziału 2/3 w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości oraz w prawie własności budynków posadowionych na tej nieruchomości, która to umowa spowodowała pokrzywdzenie powoda uniemożliwiając mu uzyskanie zaspokojenia jego należności z całego prawa użytkowania wieczystego należącego wcześniej do dłużnika. Czynność pomiędzy dłużnikiem a jego żoną miała miejsce w toku postępowania egzekucyjnego, gdyż wzmianka o wszczęciu egzekucji do tej nieruchomości wpisana była już w dniu 12.10.2009r. W tej sytuacji pozwana miała pełną świadomość, iż dłużnik działał na niekorzyść wierzyciela. Do tej pory wierzyciel nie otrzymał swoich należności od dłużnika (pozew – k. 2-7).

Pozwana A. M. (1) w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew – k. 22-27).

W uzasadnieniu pozwana podniosła, iż powód nie wykazał, aby skutek skarżonej czynności prawnej zaistniała niewypłacalność dłużnika bądź istniejąca wcześniej niewypłacalność uległa pogłębieniu. Pozwana podniosła także, iż w dacie dokonywania tej czynności przeciwko dłużnikowi nie była prowadzona jakakolwiek egzekucja, jako że poprzednie postępowanie egzekucyjne uległo umorzeniu wskutek bezczynności wierzyciela.

Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2013 roku Sąd Okręgowy udzielił zabezpieczenia roszczeniu powoda poprzez wpisanie w dziale III księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi ostrzeżenia o toczącym się w niniejszej sprawie postępowaniu (postanowienie – k. 51-53).

Zażalenie A. M. (1) na to postanowienie zostało oddalone przez Sąd Apelacyjny w Łodzi postanowieniem z dnia 6 marca 2013 roku (postanowienie – k. 90-93).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. (1) i J. M. (1) są małżeństwem. Związek małżeński zawarli w dniu 16 października 1997r.

W dniu 20 listopada 1997r małżonkowie M. zawarli przed notariuszem E. D. umowę o wyłączeniu wspólności ustawowej, na podstawie której z dniem zawarcia tej umowy zniesli obowiązującą ich wspólność ustawową majątkową małżeńską i od tego dnia poddali ich stosunki rozdzielnosci majątkowej małżeńskiej.

(odpis umowy o wyłączeniu wspólności ustawowej – k. 30)

Po zawarciu umowy o rozdzielnosci majątkowej małżonkowie M. mieszkali razem. Małżonkowie nie prowadzili wspólnych interesów gospodarczych. J. M. (1) prowadził działalność gospodarczą. Pozwana przez jakiś czas pracowała w firmie męża.

(zeznania pozwanej – rozprawa z dnia 15 maja 2014r 00:42:21-00:55:20 k. 132)

Powód M. K. utrzymywał kontakty biznesowe z J. M. (1). W 2007 roku między powodem a J. M. (1) toczyły się pertraktacje biznesowe, ponieważ powód chciał kupić nieruchomość od syndyka, a J. M. (1) był dłużnikiem masy upadłości. M. K. przekazał syndykowi kwotę zadłużenia J. M. (1) i chciał nabyć nieruchomość za cenę pomniejszoną o ten dług. Z kolei J. M. (1) nie wyraził zgody na „dopisanie” wartości długu w umowie notarialnej, gdyż wówczas musiałby zapłacić wyższy podatek od czynności cywilnoprawnych. Rozmowy między stronami nie doprowadziły do podpisania ugody. W konsekwencji M. K. wystąpił przeciwko J. M. (1) z powództwem o zapłatę kwoty przekazanej wcześniej syndykowi.

(zeznania powoda – rozprawa z dnia 15 maja 2014r 00:32:41-00:42:21 k. 131-132)

Wyrokiem z dnia 15 września 2009 roku wydanym w sprawie sygn. akt I ACa 427/09 Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 12 marca 2009 roku w sprawie sygn. akt X GC 395/07 i zasądził od J. M. (1) na rzecz M. K. kwotę 594.510,06 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2007r do dnia zapłaty oraz kwotę 36.943 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a także zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 35.126 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Wyrokowi temu w dniu 23 września 2009 roku nadana została klauzula wykonalności.

(odpis wyroku – k. 17)

Na podstawie tego tytułu wykonawczego w dniu 5 października 2009 roku wierzyciel wystąpił do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Widzewa w Łodzi K. P. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko J. M. (1). Postępowanie to toczyło pod sygnaturą KM 31941/09. Egzekucja skierowana została do nieruchomości dłużnika położonej w Ł. przy ul. (...), dla której prowadzona była księga wieczysta KW nr (...). W tamtym okresie J. M. (1) był jedynym uprawnionym w zakresie prawa użytkowania wieczystego gruntu oraz prawa własności budynków posadowionych na tej nieruchomości.

W zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji i wezwaniu do zapłaty długu wskazana została należność główna i koszty procesu za I i II instancję oraz odsetki ustawowe naliczone do dnia 5.10.2009r w wysokości 175.974,98 zł.

Na podstawie wniosku komornika w księdze wieczystej KW nr (...) wpisana została wzmianka o toczącej się egzekucji.

W postępowaniu tym komornik pismem z dnia 5 września 2011r informował wierzyciela, że nieruchomość przy ul. (...) jest jedynym majątkiem dłużnika. Wskazywał, iż dłużnik wraz z żoną mieszka na tej nieruchomości, mają rozdzielnosc majątkową, dłużnik pozostaje na utrzymaniu żony. Wyposażenie mieszkania stanowi własność żony dłużnika. Egzekucja z rachunków bankowych okazała się bezskuteczna z powodu braku środków na rachunkach. Urząd Skarbowy w Ł. również nie wskazał danych umożliwiających przeprowadzenie skutecznej egzekucji. Komornik wskazał, iż obecnie egzekucja nie jest skuteczna.

W toku tego postępowania egzekucyjnego nie wyegzekwowano od dłużnika na rzecz wierzyciela żadnych kwot.

(informacja od komornika – k. 78 oraz z akt komorniczych KM 31941: wnioski – k. 1-3, odpis KW – k. 6, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji – k. 23, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości – k. 31, zawiadomienie o wpisie w KW – k. 108, bezsporne co do nieskuteczności egzekucji)

Egzekucja w sprawie KM 31941/09 uległa umorzeniu z mocy prawa w dniu 16 października 2010r wobec nie dokonania przez wierzyciela w ciągu roku czynności potrzebnych do dalszego prowadzenia egzekucji, co stwierdził Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi postanowieniem z dnia 13 marca 2012r w sprawie II 1 Co 1/12.

(odpis postanowienia z uzasadnieniem SR dla Łodzi Widzewa w Łodzi z dnia 13.03.2012r II 1 Co 1/12 – k. 37-41, postanowienie komornika o zakończeniu egzekucji – k. 42-43)

J. M. (1) był również współuprawnionym z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiącej drogę położoną w Ł. ul. (...). W nieruchomości tej przysługiwał mu udział wynoszący (...) w prawie użytkowania wieczystego.

Postępowanie egzekucyjne skierowane do tego udziału w prawie prowadzone było przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi B. J..

Postępowanie w tej sprawie uległo umorzeniu z mocy prawa na podstawie art. 823 k.p.c. wobec niedokonania przez wierzyciela w ciągu roku czynności potrzebnych do dalszego prowadzenia postępowania, m.in. niezłożenia wniosku o dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości.

(akta komornicze KM 31941: odpis KW – k. 7, informacja – k. 109 oraz akta komornicze KM 152/10: zawiadomienie o umorzeniu – k. 94)

W 2009 roku J. M. (1) informował żonę o toczącej się sprawie cywilnej pomiędzy nim a M. K.. Informował również żonę, iż toczy się przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne.

(zeznania pozwanej – rozprawa z dnia 15 maja 2014r 00:42:21-00:55:20 k. 132)

W 2010 roku A. M. (1) wystąpiła do Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi z wnioskiem o dokonanie podziału majątku dorobkowego. Postanowieniem z dnia 26 listopada 2010r Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi ustalił, że w skład majątku dorobkowego A. M. (1) i J. M. (1) wchodzi: komplet mebli drewnianych o wartości 7.000 zł, ława drewniana oraz dwa fotele skórzane i kanapa skórzana o wartości 6.000 zł, 2 żyrandole o wartości 5.500 zł, komplet obiadowy z porcelany miśnieńskiej z XIX w o wartości 12.000 zł, kwota 217.000 zł z tytułu spieniężonej biżuterii, komplet mebli kuchennych drewnianych o wartości 6.000 zł, lodówka, pralka, kuchenka i piekarnik elektryczny o wartości 3.000 zł, 2 telewizory o wartości 2.500 zł, 3 wełniane dywany o wartości 3.700 zł, kwota 1.370.000 zł jako wartość majątku prowadzonej działalności gospodarczej oraz kwota 300.000 zł oszczędności.

Sąd dokonał podziału majątku dorobkowego małżonków M. w ten sposób, że przyznał na wyłączną własność A. M. (1) komplet mebli drewnianych, ławę drewnianą oraz dwa fotele skórzane i kanapę skórzaną, 2 żyrandole, komplet obiadowy z porcelany miśnieńskiej z XIX i kwotę 217.000 zł z tytułu spieniężonej biżuterii, pozostałe zaś składniki majątku dorobkowego przyznał J. M. (1). Równocześnie sąd zasądził od J. M. (1) na rzecz A. M. (1) kwotę 950.150 zł tytułem spłaty z majątku wspólnego, płatną w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności.

Tytuł wykonawczy w zakresie zasądzającym spłatę wydany został A. M. (1) w dniu 3 stycznia 2012r.

(odpis postanowienia – k. 44, klauzula – k. 45)

W dniu 8 czerwca 2012r przed notariuszem Z. K. w jej Kancelarii w Ł. A. M. (1) i jej mąż zawarli umowę przeniesienia udziału w prawie użytkowania wieczystego gruntu oraz w prawie własności stanowiącego odrębną nieruchomość budynku w miejsce spełnienia części pieniężnego świadczenia dłużnego.

Na podstawie tej umowy J. M. (1) przeniósł na swoją żonę A. M. (1) udział wynoszący 2/3 części prawa użytkowania wieczystego działki gruntu oznaczonej nr 150/2, położonej w Ł. przy ul. (...) o obszarze 1.159m² wraz z takim samym udziałem we własności wzniesionego na tej działce, stanowiącego odrębną nieruchomość, budynku mieszkalnego, uregulowanych w księdze wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi nr KW (...). J. M. (1) oświadczył, iż przeniesienia tego dokonał w celu zwolnienia się z części swojego zobowiązania wynikającego z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi z dnia 26 listopada 2010r sygn. akt II NS 1040/10 o podziale majątku dorobkowego, którą to część określił na kwotę 370.000 zł. A. M. (1) oświadczyła, że na powyższe przeniesienie w celu zwolnienia męża z części długu w wysokości 370.000 zł, obejmującego jedynie część zobowiązania głównego, wyraża zgodę. Oświadczyła również, iż w związku ze spełnieniem przez J. M. (2) za jej zgodą innego świadczenia zamiast świadczenia dłużnego, jego zobowiązanie w zakresie kwoty 370.000 zł wygasło, natomiast do zapłaty w zakresie należności głównej pozostała kwota 580.150 zł.

Wartość udziału 2/3 w prawie użytkowania wieczystego gruntu i takiego samego udziału w prawie własności budynku strony aktu notarialnego określiły na kwotę 370.000 zł.

(odpis umowy Rep. A nr 2114/2012r – k. 32-36)

W październiku 2012r M. K. wystąpił ponownie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Widzewa w Łodzi J. D. z wnioskiem o wszczęcie egzekucji na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 września 2009r wydanym w sprawie sygn. akt I ACa 427/09 do udziału dłużnika wynoszącego 1/3 w nieruchomości objętej księgą wieczystą KW (...).

W zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji komornik wskazał, iż należność główna wierzyciela wynikająca z tytułu wykonawczego wynosi 594.510,06 zł, odsetki ustawowe od tej należności naliczone do dnia 26.10.2012r wynoszą 412.492,25 zł, natomiast koszty procesu wynoszą 72.069 zł.

Postępowanie w tej sprawie zostało umorzone postanowieniem z dnia 19 czerwca 2013r i tytuł zwrócono wierzycielowi, wobec braku stosownych wniosków wierzyciela.

(z akt sprawy KM 1790/2012: wniosek – k. 1-2, zawiadomienie – k. 14, postanowienie – k. 40)

Na wniosek wierzyciela w marcu 2012r wszczęte zostało również kolejne postępowanie egzekucyjne do udziału dłużnika w nieruchomości stanowiącej drogę położoną w Ł. ul. (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...). Postępowanie to zakończyło się bez wyegzekwowania jakiegokolwiek kwoty.

(z akt sprawy KM 2422/2012: wniosek – k. 1-2, zawiadomienie – k. 14, postanowienie – k. 40)

W październiku 2013r M. K. wystąpił ponownie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi M. W. z wnioskiem o wszczęcie egzekucji na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 września 2009r wydanym w sprawie sygn. akt I ACa 427/09 do udziału dłużnika w nieruchomości stanowiącej drogę położoną w Ł. ul. (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...).

Postępowanie to toczy się pod sygnaturą KM 35/13. W jego toku dokonano opisu i oszacowania wartości prawa użytkowania wieczystego nieruchomości na kwotę 2.844.950 zł. Wartość rynkową udziału dłużnika wynoszącego 5463/40083 określono na kwotę 387.700 zł

(wniosek – k. 203-2042, opis i oszacowanie – k. 224-226))

J. M. (1) nie prowadzi już firmy. Dłużnik nie wykonał dobrowolnie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 września 2009 roku. Nie ma środków pieniężnych, aby wykonać to zobowiązanie.

(zeznania świadka J. M. – rozprawa z dnia 15 maja 2014r 00:03:23-00:23:22 k. 130)

W toku prowadzonych dotychczas postępowań egzekucyjnych powód również nie uzyskał zaspokojenia swojej należności. Od dłużnika do tej pory nie zostały wyegzekwowane żadne kwoty.

(oświadczenie pełnomocnika wierzyciela – rozprawa z dnia 14.05.2015r czas 00:03:53 k. 234v)

Pismami z dnia 4 listopada 2014r J. M. (1) jako współwłaściciel nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) wezwał (...) SA, Zakład (...) sp. z o.o., (...), Łódzką(...)sp. o.o. oraz (...) SA do zapłaty kwoty 143.700 zł jako wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości uzasadniając to przebiegiem pod drogą urządzeń stanowiących elementy przedsiębiorstw podmiotów wzywanych do zapłaty.

(wezwania – k. 173-178)

Powyzszy stan faktyczny ustalony został w oparciu o powołane wyżej dowody z dokumentów urzędowych i prywatnych złożonych w niniejszej sprawie jak znajdujących się w załączonych aktach postępowań komorniczych. Żadna ze stron nie kwestionowała ani ważności, ani autentyczności tych dokumentów. Strony nie kwestionowały także treści merytorycznej tych dokumentów, wobec czego uznać należało je za wiarygodny materiał dowodowy.

Dokonując ustaleń faktycznych sąd oparł się również na zeznaniach stron oraz świadka J. M.. Oceniając zeznania świadka sąd nie dał mu wiary w zakresie, w jakim świadek podał, że posiadany przez niego majątek jest wystarczający dla zaspokojenia wierzyciela. Wskazać należy, iż w tym zakresie zeznania samego świadka nie są spójne. Z jednej bowiem strony świadek twierdzi, że ma „wystarczający majątek”, z drugiej zaś za chwilę podaje, że „nawet gdyby chciał wykonać ten wyrok, to nie ma z czego”. Za niewiarygodne sąd uznał zeznania pozwanej w części, w której podała, że nie prowadzili z mężem wspólnego gospodarstwa domowego. Zeznania te są niewiarygodne w świetle doświadczenia życiowego, skoro małżonkowie mimo zawartej umowy o rozdzieleniu majątkowej mieszkali razem i dopiero po latach, kiedy już wiarygodność powoda była potwierdzona tytułem wykonawczym, dokonali podziału majątku dorobkowego. Poza tym w toku jednego z postępowań egzekucyjnych komornik ustalał, iż dłużnik pozostawał na utrzymaniu żony.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pozwanej (k. 164) o uzupełniające przesłuchanie świadka J. M. (1) jako spóźniony oraz o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. K. i K. P. z uwagi na nieprzydatność tego dowodu w sprawie (postanowienie k. 169). Oddaleniu podległy również wnioski o ponowne przesłuchanie pozwanej (k. 234), jak również o sporządzenie wyceny wartości udziału dłużnika w jednej z nieruchomości (k. 234v), jako spóźnione i zmierzające wyłącznie do przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 531 § 1 k.c. wierzyciel może w drodze powództwa żądać uznania za bezskuteczną czynności dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli.

W myśl art. 527§ 1 k.c. przesłankami skargi pauliańskiej są:

- pokrzywdzenie wierzycieli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z osobą trzecią, która uzyskała w następstwie takiej czynności korzyść majątkową,
- działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli,
- związek przyczynowy pomiędzy świadomym działaniem dłużnika a powstaniem stanu pokrzywdzenia wierzycieli,
- wiedza bądź możliwość dowiedzenia się o tym, przy dochowaniu należytej staranności, przez osobę trzecią.

Ciężar udowodnienia tych przesłanek spoczywa na wierzycielu, jednakże § 3 art. 527 k.c. wprowadza domniemanie zgodnie z którym, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba pozostająca z dłużnikiem w bliskim stosunku, wówczas domniemywa się, że wiedziała ona, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W drodze akcji pauliańskiej można skarżyć każdą czynność prawną, której skutkiem jest zmniejszenie majątku dłużnika bądź dlatego, że z majątku tego coś ubyło, bądź, że do niego nie weszło to, co mogło i powinno wejść, gdyby czynność nie została dokonana.

Okolicznością bezsporną jest to, że w dniu 8 czerwca 2012r A. M. (1) i jej mąż J. M. (1) zawarli umowę przeniesienia udziału w prawie użytkowania wieczystego gruntu oraz w prawie własności budynku stanowiącego odrębną nieruchomość w miejsce spełnienia części pieniężnego świadczenia dłużnego, na podstawie której J. M. (1) przeniósł na swoją żonę udział wynoszący 2/3 części prawa użytkowania wieczystego działki gruntu oznaczonej nr 150/2, położonej w Ł. przy ul. (...) o obszarze 1.159m² wraz z takim samym udziałem we własności wzniesionego na tej działce, stanowiącego odrębną nieruchomość, budynku mieszkalnego, uregulowanych w księdze wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi nr KW (...), w zamian za świadczenie na rzecz żony z tytułu spłaty z majątku wspólnego w kwocie 370.000 zł. Umowa ta jako czynność prawna niosąca określone przysporzenie dla stron tej czynności może być przedmiotem skargi pauliańskiej. Powstaje zatem pytanie, czy umowa z dnia 8 czerwca 2012r spowodowała pokrzywdzenie wierzyciela M. K., co dałoby mu uprawnienie do wystąpienia z powództwem z art. 527 k.c.

Ustawową definicję czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli zawiera § 2 art. 527 k.c. stanowiąc, że jest to taka czynność, wskutek której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Pojęcie niewypłacalności należy rozumieć zgodnie z jego potocznym znaczeniem. Oznacza ono zatem aktualny brak po stronie dłużnika możliwości wywiązania się z zobowiązań finansowych. Innymi słowy niewypłacalność w rozumieniu art. 527 k.c. to taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Dla skuteczności akcji pauliańskiej decydujące znaczenie ma rzeczywisty stan majątku dłużnika w czasie, gdy wierzyciel żąda zaspokojenia. Niewypłacalność dłużnika jest więc badana nie w chwili dokonania czynności prawnej, a w chwili wystąpienia przez wierzyciela z żądaniem stwierdzenia jej bezskuteczności.

Ogólna reguła z art. 6 k.c. wskazuje, że ciężar udowodnienia niewypłacalności spoczywa na wierzycielu. Zwrócić wszakże należy uwagę, iż przepisy kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika nie wymagają dowodu w postaci dokumentu o bezskuteczności egzekucji. Wykazaniu niewypłacalności mogą więc służyć wszelkie środki dowodowe przewidziane przez przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

W niniejszej sprawie wierzyciel wprawdzie nie dysponował dokumentem stwierdzającym bezowocność prowadzonej przez niego egzekucji przeciwko dłużnikowi J. M. (1), jednakże jak wynika z ustaleń poczynionych podczas jednej z egzekucji prowadzonych przez komornika sądowego, a mianowicie egzekucji toczącej się pod sygnaturą KM 31941/09, jedynym majątkiem dłużnika była nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...), dla której prowadzona była księga wieczysta KW nr (...). Komornik ustalił, że na nieruchomości tej dłużnik mieszkał wraz z żoną pozostając na jej utrzymaniu. Wyposażenie mieszkania stanowiło własność żony dłużnika. Egzekucja z rachunków bankowych okazała się bezskuteczna z powodu braku środków na rachunkach. Urząd Skarbowy w Ł. również nie wskazał danych umożliwiających przeprowadzenie skutecznej egzekucji. Komornik wskazał, iż obecnie egzekucja nie jest skuteczna. Nie ulega wątpliwości, iż w toku tego postępowania egzekucyjnego nie wyegzekwowano od dłużnika na rzecz wierzyciela żadnych kwot.

Przeciwko dłużnikowi prowadzona była również egzekucja z ułamkowego udziału dłużnika w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), stanowiącej drogę, która to egzekucja również nie przyniosła zaspokojenia wierzyciela. Wprawdzie egzekucja ta zakończyła się wskutek bezczynności wierzyciela, ale obecnie na skutek wniosku wierzyciela ponownie toczy się postępowanie egzekucyjne z tego udziału w prawie. Wartość rynkowa udziału dłużnika wynoszącego 5463/40083 określono w tym postępowaniu na kwotę 387.700 zł. Na dzień dzisiejszy egzekucja tego udziału nie doprowadziła do zaspokojenia wierzyciela. Poza tym wartość udziału dłużnika w tym prawie jest zdecydowanie niższa niż wartość należności głównej wierzyciela, nie mówiąc już o odsetkach od tej należności.

Reasumując toczące się wcześniej jak i obecnie postępowania egzekucyjne prowadzone przeciwko J. M. (1) przez komorników sądowych nie doprowadziły do zaspokojenia należności wierzyciela w żadnym zakresie. Wskazać należy zaś, iż należność wierzyciela na dzień wystąpienia z żądaniem pozwu jest znaczna, gdyż łącznie z odsetkami ustawowymi naliczonymi od należności głównej, przekracza sumę 1.000.000 złotych. Jak wynikało z akt postępowania egzekucyjnego KM 31941/09 poza nieruchomością położoną przy ul (...) oraz udziałem w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości położonej przy ul. (...) dłużnik innego majątku nie posiadał. Jak dłużnik zaś sam wskazał, nie prowadzi już działalności gospodarczej i nie ma majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela. Jak bowiem podał, „nawet gdyby chciał wykonać wyrok, nie ma z czego”. W tej sytuacji, w kontekście wcześniejszego nieuzyskania zaspokojenia przez wierzyciela, twierdzenia dłużnika o wystarczającym majątku uznać należało za niewiarygodne, gołosłowne i czynione wyłącznie na użytek niniejszego postępowania.

W ocenie Sądu Okręgowego mając na uwadze wysokość egzekwowanej należności (z należnościami ubocznymi ponad milion złotych) wartość majątku dłużnika w chwili obecnej – udział wynoszący 1/3 w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości przy ul. (...)/(...)i udział w takim prawie wynoszący 5463/40083 w nieruchomości położonej przy ul. (...) – nawet przy założeniu skutecznej egzekucji nie osiągnie takiej ceny, która pozwoli na zaspokojenie wierzyciela.

Poza tym wskazać należy, iż przeniesienie na żonę udziału wynoszącego 2/3 części w prawie do nieruchomości stanowiącej zabudowaną nieruchomość, na której dłużnik wraz z żoną mieszka, czyni tę nieruchomość – w świetle doświadczenia życiowego – praktycznie niezbywalną.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż oceniana czynność – umowa z dnia 8 czerwca 2012r przeniesienia udziału w prawie użytkowania wieczystego gruntu oraz w prawie własności stanowiącego odrębną nieruchomość budynku w miejsce spełnienia części pieniężnego świadczenia dłużnego – spowodowała, że dłużnik J. M. (1) stał się w wyższym stopniu niewypłacalny niż był przed jej dokonaniem. Przedmiotowa umowa pogłębiła jego niewypłacalność, ponieważ dłużnik w chwili obecnej nie posiada majątku, z którego powód mógłby w całości zaspokoić swoją wierzytelność.

Podkreślić przy tym należy, iż nie ma znaczenia, że wierzyciel mógł wcześniej – przed dokonaniem skarżonej czynności – dochodzić swojej należności z majątku dłużnika, a brak kontynuacji egzekucji wynikał z bezczynności wierzyciela. Stan niewypłacalności bowiem ocenia się na datę wystąpienia przez wierzyciela z żądaniem stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli. Na dzień wystąpienia przez powoda z żądaniem w niniejszej sprawie ten stan niewypłacalności zaś z całą pewnością występował.

Pozwana nie wykazała takich składników majątku dłużnika, które zaspokoilyby wierzyciela. Wprawdzie złożyła pisma dłużnika skierowane do różnych podmiotów wzywające do zapłaty określonych kwot pieniężnych, ale nie stanowi do wystarczającej podstawy do przyjęcia, że dłużnik uzyska taką zapłatę. Zważywszy na datę skierowania takich wezwań uznać można, iż te działania dłużnika podjęte zostały wyłącznie na potrzeby niniejszego postępowania. W żadnym razie nie zostało wykazane, aby dłużnikowi służyły jakiegokolwiek roszczenia o zapłatę wobec podmiotów określonych w przedstawionych wezwaniach do zapłaty. Nawet przy przyjęciu istnienia takich wierzytelności służących dłużnikowi powstaje pytanie o skuteczność zaspokojenia się wierzyciela z tych wierzytelności i okresu, w jakim zaspokojenie takie mogłoby nastąpić. W tej sytuacji rodzi się pytanie, czy na tle kodeksu cywilnego odwleczenie lub utrudnienie zaspokojenia wierzyciela jest wystarczającym uzasadnieniem akcji paulińskiej. Odpowiadając na to pytanie stwierdzić trzeba, iż decydującą okolicznością jest ustalenie niewypłacalności we wskazanym wyżej rozumieniu. Powództwo jest uzasadnione, gdy stan niewypłacalności istnieje w chwili orzekania przez Sąd I instancji. Oceniając okoliczności niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, iż niewątpliwie umową z dnia 8 czerwca 2012r dłużnik wyzbył się części swego majątku – udziału w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości i prawie własności budynku posadowionego na tej nieruchomości, czyniąc egzekucję z tego majątku jeśli nie niemożliwą, to przynajmniej czyniąc nieruchomość mało atrakcyjną dla ewentualnego nabywcy udziału. Teoretycznie na przestrzeni kilku lat bądź za kilka lat powód mógłby zaspokoić swoją wierzytelność z zajęcia wierzytelności służącej dłużnikowi wobec różnych podmiotów korzystających według twierdzeń dłużnika z jego nieruchomości stanowiącej drogę. W takiej sytuacji powództwo M. K. byłoby uzasadnione, gdyby udowodnił on bezskuteczność egzekucji z pozostałego majątku dłużnika. Wcześniejsze rozważania

pozwalają przyjąć, iż powód udowodnił to w niniejszym procesie. W chwili wystąpienia przez niego z żądaniem ochrony prawnej jego dłużnik jest niewypłacalny, nie dysponuje bowiem takim majątkiem, do którego powód mógłby skierować egzekucję i uzyskać zaspokojenie. Decyduje bowiem istniejąca, realna szansa wyegzekwowania należności, a taka w sytuacji powoda nie ma miejsca.

Podzielić należy w tym zakresie stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 18.09.1998r (publ. OSNCP z 1999r nr 3 poz. 56), zgodnie z którym o niewypłacalności dłużnika, a rozumieniu art. 527 § 2 k.c. świadczy m.in. bezskuteczność przeprowadzonej przeciwko niemu egzekucji, która w odniesieniu do świadczeń pieniężnych może być prowadzona z różnych (a zatem także z niektórych części majątku dłużnika). Jeżeli zatem egzekucja komornicza świadczenia pieniężnego przeprowadzona z jednej tylko części składowej tego majątku okaże się bezskuteczna, jest to wystarczające do przyjęcia, że wykazana została w ten sposób niewypłacalność dłużnika zalegającego z zapłatą. W niniejszej sprawie przeprowadzone dowody z dokumentów wykazują, iż dotychczasowa egzekucja prowadzona wobec dłużnika okazała się bezskuteczna.

Oczywiście niewypłacalność dłużnika J. M. (1) wskutek dokonanej z pozwaną czynności prawnej doprowadziła do powstania stanu pokrzywdzenia wierzyciela.

Pokrzywdzenie wierzyciela to ogół skutków, jakie stan niewypłacalności dłużnika powoduje w prawnie chronionej sferze wierzyciela. Oznacza ono, że choć rachunkowo wierzytelność nadal istnieje, to jej realizacja pozostaje pod znakiem zapytania. W niniejszej sprawie z pokrzywdzeniem takim mamy do czynienia, albowiem w dacie orzekania przez sąd rzeczywisty stan majątku dłużnika jest taki, że powód nie może uzyskać zaspokojenia swojej należności.

Podsumowując tę część rozważań stwierdzić trzeba, iż spełniona została w sprawie pierwsza ze wskazanych wyżej przesłanek akcji pauliańskiej.

W ocenie Sądu Okręgowego spełniona została również druga ze wskazanych przesłanek – a mianowicie zawierając z żoną ocenianą umowę dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Świadomość pokrzywdzenia istnieje wówczas, gdy dłużnik wie, że na skutek czynności prawnej określone walory wyjdą z jego majątku, wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji wystąpią po ich stronie te ujemne następstwa, o których była mowa wyżej.

Zgromadzone w sprawie dowody w sposób nie budzący wątpliwości wskazują, że J. M. (1) wiedział o istnieniu wierzytelności powoda. Dłużnikowi wiadomy był również skutek zawartej z żoną czynności prawnej – usunięcie z jego majątku określonych walorów nadających się do zaspokojenia. Świadomość pokrzywdzenia wierzycieli przez czynność prawną jest wnioskiem, jaki osoba przeciętnie inteligentna powinna wyciągnąć z tych dwóch przytoczonych faktów. Niewątpliwie możliwość wyciągnięcia takiego wniosku można przypisać dłużnikowi. Zawierając przedmiotową umowę wiedział, że uniemożliwi to jego wierzycielowi zaspokojenie roszczeń. Wykazanie przez powoda tych dwóch wskazanych wyżej faktów – wiedzy dłużnika o istnieniu wierzyciela i wiedzy o skutkach czynności prawnej – pozwala na przyjęcie domniemania faktycznego, że J. M. (1) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli zawierając umowę w dniu 8 czerwca 2012r. Nie można bowiem inaczej ocenić działania dłużnika pozbywającego się części swego majątku w obliczu ciężącego na nim znacznego zadłużenia wobec M. K..

Między niewypłacalnością dłużnika a podjęciem przez niego czynności prawnej musi zachodzić związek przyczynowy, co oznacza, że czynność podjęta przez dłużnika musi być jedną z przyczyn powstałej niewypłacalności i źródłem pokrzywdzenia. Związek taki zachodzi w niniejszej sprawie. To przedmiotowa umowa doprowadziła do pogłębienia stanu niewypłacalności dłużnika.

Ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że w sprawie spełniona została również ostatnia ze wskazanych wyżej przesłanek akcji z art. 527 k.c. Zdaniem sądu pozwana A. M. (1) zawierając z mężem przedmiotową umowę wiedziała, iż działa on ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Świadomość taką można zresztą przypisać samej pozwanej. Pozwana przyznała, że wiedziała o istnieniu wierzytelności wobec powoda,

o toczącym się wcześniej postępowaniu egzekucyjnym wobec męża. Pozwana musiała zatem zdawać sobie sprawę, iż wskutek zawartej umowy pozostały majątek męża nie wystarczy dla zaspokojenia wierzyciela.

W tym miejscu należy wskazać, iż zdaniem Sądu Okręgowego działania pozwanej i jej męża począwszy od wystąpienia do Sądu Rejonowego z wnioskiem o podział majątku dorobkowego czynione były wyłącznie dla potrzeb usunięcia znacznej części majątku J. M. (1) spod ewentualnej egzekucji wierzyciela, czyli powoda w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy powziął zresztą podejrzenia, że postanowienie o podziale majątku dorobkowego małżonkowie M. uzyskali powołując się przed sądem na nieprawdziwe dane co do stanu swego majątku dorobkowego. Jeśli skonfrontuje się datę zawarcia przez małżonków M. związku małżeńskiego – 16 października 1997 roku – z datą zawarcia przez nich umowy o wyłączeniu wspólności ustawowej – 20 listopad 1997 roku – to rodzą się poważne wątpliwości, aby w okresie 35 dni małżonkowie M. nabyli majątek dorobkowy, którego wartość wynosiła około 2.000.000 zł. Podejrzenia sądu przybrały formę skierowania zawiadomienia do stosownego pomiotu o podjęcie czynności wyjaśniających. Ustalenia dotyczące składu i wartości majątku dorobkowego małżonków M. oraz spłaty na rzecz A. M. (1) spowodowały w konsekwencji, iż dłużnik ma również znaczną wierzytelność wobec swojej żony (z należnościami ubocznymi będzie to również ponad 1.000.000 zł), którą w części zaspokoił poprzez zawarcie ocenianej umowy.

Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego w sprawie zachodzi domniemanie wynikające z art. 527 § 3 k.c., ponieważ pozwana w świetle okoliczności sprawy traktowana musi być jako osoba będąca w bliskim stosunku z dłużnikiem. A. M. (2) jest bowiem żoną dłużnika, z którym mieszkała w dacie zawierania skarżonej czynności.

Reasumując Sąd Okręgowy uznał żądanie pozwu za uzasadnione i orzekł jak w punkcie 1. wyroku.

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. nakładając na pozwaną obowiązek zwrotu powodowi wszystkich poniesionych przez niego kosztów, których łączna kwota wynosi 36.946 zł.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanej – adw. A. N.-J..

15.06.2015r.